

Zaaknummer : 247654

Raadsvergadering : 17 maart 2020

Onderwerp : Evaluatie beleidskader Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking

Collegevergadering : 11 februari 2020

Portefeuillehouder : G.J. Teselink

Steller : M. Vuijk/J. Wildeman

tel: : 0545-250 202

Te nemen besluit:

1. Kennis nemen van de tussenevaluatie van het beleid Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking (RODE beleidskader).
2. Instemmen met de getrokken conclusies tijdens de bespreking van 10 oktober 2019 en het RODE beleidskader daarmee aanvullen:
 - a. vooral direct-omwonenden moeten (financieel) kunnen meeprofiten van een duurzaam energie-opwekproject;
 - b. lokaal eigenaarschap stimuleren maar niet als eis stellen;
 - c. we maximaliseren voorlopig het aantal hectares zonneparken op cultuurgrond op 140 hectare;
 - d. insteek Regionale Energie Strategie: onze eigen opgave is leidend, te weten Berkelland Energieneutraal in 2030 in de gebouwde omgeving;
 - e. rol van de gemeente blijft: informeren, faciliteren, uitleggen, participatie bewaken en meedenken.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Berkelland wil in 2030 energieneutraal zijn in de gebouwde omgeving. Een bouwsteen hiervoor is het beleid Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energie (RODE, vastgesteld februari 2018). In juni 2019 hebben wij u een brief gestuurd met de eerste evaluatie van dit beleid. En op 10 oktober 2019 is de evaluatie besproken. Deze bespreking heeft een aantal inzichten opgeleverd die we graag willen vastleggen in een raadsbesluit. Daarmee wordt het beleidskader RODE aangevuld met (deels) nieuwe kaders.

Argumentatie:

1. Stand van zaken en dilemma's bij grootschalige energieopwekking

De periode tussen de vaststelling van het RODE beleid en de eerste evaluatie is kort. Maar de eerste ervaringen zijn positief. Voor deze ervaringen en de cijfers verwijzen wij u naar onze brief van 25 juni 2019. Deze brief is bijgevoegd.

In de brief staat een aantal maatschappelijke thema's die om een verdieping vragen. Die verdieping heeft plaatsgevonden op 10 oktober 2019 tijdens een informatieavond. Op die avond is de evaluatie toegelicht en is er gesproken over de dilemma's die een rol spelen bij de duurzame opwek van energie en de wens om hierin een versnelling aan te brengen. Bij het gesprek waren raads- en commissieleden aanwezig, omwonenden van een concreet energie-opwekproject, ontwikkelaars, de portefeuillehouder en betrokken ambtenaren. Een kort verslag van de bijeenkomst is bijgevoegd.

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelvingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 besprekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering

0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen
0

2a. Vooral direct-omwonenden moeten (financieel) kunnen meeprofiteren

Deze conclusie is getrokken naar aanleiding van de vraag of financiële prikkels zouden kunnen helpen om opwek te versnellen.

In het RODE beleidskader staat als eis dat direct-omwonenden moeten worden betrokken en zoveel mogelijk (mee)profiteren. Dit blijft onze voorkeursvorm voor financiële participatie. Wel gaan wij storting in een fonds nadrukkelijker als alternatief presenteren. Zeker in het geval er weinig of geen andere financiële participatie is. Dit fonds kan dan gebruikt kunnen worden om andere projecten te financieren of om alle inwoners te laten meeprofiteren.

2b. Lokaal eigenaarschap stimuleren, maar niet als eis stellen

Er wordt landelijk gepleit voor minimaal (50%) lokaal eigendom in grootschalige opwekprojecten. De gedachte is dat dat leidt tot een kortere realisatietermijn omdat er dan meer draagvlak van de omgeving is. Omgekeerd zou het ook kunnen leiden tot een langere realisatietermijn omdat er meer partijen betrokken zijn. Feit is in elk geval dat maar een klein deel van opwekprojecten op land zijn gerealiseerd met een grote mate van lokaal eigenaarschap. De investeringen zijn daarvoor te hoog.

Conclusie: we stimuleren en faciliteren lokaal eigenaarschap daar waar zich kansen voordoen om daarmee het draagvlak en de kans op realisatie te vergroten. Maar wij dwingen dit niet af door dit als minimumvereiste op te leggen voor alle projecten.

2c. We maximeren voorlopig het aantal hectares zonneparken op cultuurgrond op 140 hectare

We willen graag de voortgang van de energietransitie erin houden. En daarbij de goede mix van maatregelen faciliteren. We constateren dat in Berkelland zonneparken nu vooral worden gerealiseerd op landbouwgronden (cultuurgrond). Het is commercieel de snelst haalbare optie in vergelijking met biovergisting of windturbines.

We hebben geprobeerd om de meer en minder vruchtbare cultuurgrond in kaart te brengen. O.a. in samenwerking met het kadaster en lokale deskundigen. Met het idee dat we dan ruimtelijk nog iets kunnen sturen op het (niet) gebruiken van deze gronden voor zonneparken. Het blijkt niet haalbaar om op basis van objectieve data dit in kaart te brengen.

Het meest voor de hand liggende alternatief om te stimuleren dat eerder naar andere opties dan zonneparken wordt gekeken, is het instellen van een maximum voor het aantal hectares dat gebruikt kan worden voor zonneparken. Het is lastig hiervoor een objectieve grens te stellen. We kiezen er voor om nu de grens te trekken met de helft van onze opgave voor elektriciteit als referentiepunt. Als we dit omrekenen naar grondgebruik komen we tot een maximum van afgerond 140 hectare¹. Ter referentie: ons totale grondgebied is 26.053 hectare², waarvan 17.729 hectare cultuurgrond³.

We beoordelen voor het maximum de bruto-oppervlakte van de vergunde aanvragen (projectoppervlakte). Dus het totaal van het plan: het oppervlakte voor zonnepanelen inclusief landschappelijke inpassing, ruimte voor ecologie etc..

We maximeren voorlopig, omdat het in de toekomst misschien nodig is om toch meer zonneparken toe te staan om de doelstelling te halen.

Verder proberen we bijvoorbeeld met het project 'zonnige bedrijfsdaken' en de DOE-scans voor organisaties zoveel mogelijk te stimuleren dat grote (bedrijfs)daken gelegd worden met zonnepanelen. Feit blijft dat er onvoldoende geschikte daken zijn om onze doelstelling volledig te realiseren met alleen zon op dak. Opwekking via zonneparken en windturbines is

¹ Onze opgave voor elektriciteit is 247 miljoen KWh per jaar. Een zonnepark levert ca. 0,9 miljoen KWh per hectare per jaar (o.b.v. onze eigen ervaringscijfers). Maximum = $247 \times 0,5 \times 0,9 = 137$ hectare.

² CBS, oppervlakte per gemeente

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70262ned/table?dl=31081>

³ CBS, oppervlakte grondgebruik Cultuurgrond in 2018

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/80781NED/table?dl=2ED75>

hard nodig. En we moeten blij zijn met de initiatieven waar markt en draagvlak voor is. Dus geen extra belemmeringen opwerpen als het gaat om de energiemix (% zon, % wind).

2d. Insteek RES: voor 2030 is het realiseren van onze eigen opgave leidend

Op dit moment wordt er regionaal gewerkt aan de Regionale Energie Strategie. In het voorjaar van 2020 moet er een concept liggen dat kan worden besproken in alle gemeenten. Een raadsuitspraak over de Berkellandse insteek is nodig voor onze inzet bij de voorbereiding.

De insteek op basis van onze eigen doelstelling is realistisch, omdat alle Achterhoekse gemeenten hebben afgesproken in 2030 energieneutraal te zijn.

Mocht uit de RES blijken dat gemeenten een (deel van de eigen opgave) niet zelf kunnen realiseren, dan moet het doel van de RES zijn dat de inspanningen van de verschillende gemeenten elkaar versterken en aanvullen. Denk bijvoorbeeld aan het meer opwekken van duurzame elektriciteit door de ene gemeente en het leveren van meer warmte door de andere gemeente. Ook andere compenserende afspraken, bijvoorbeeld over woningbouw, natuurontwikkeling of financiële compensatie moeten dan bespreekbaar zijn.

2e. Rol van de gemeente blijft: informeren, faciliteren, uitleggen, bewaken (participatie)proces en meedenken

Om de doelstellingen te halen blijft energiebesparing een van de belangrijkste pijlers. Inwoners informeren over de mogelijkheden en opbrengsten van energiebesparing en ze ontzorgen bij het realiseren ervan, blijft het allerbelangrijkst.

Bij grootschalige opwekinitiatieven heeft de gemeente een rol bij het beoordelen van het initiatief, het bewaken van het (participatie) proces, de landschappelijke inpassing en het realiseren van meer biodiversiteit.

Wellicht is in de toekomst, als de transitie stagneert, een actievere rol van de gemeente als aanjager wenselijk. Aandachtspunt is dan dat de gemeente ook vergunningverlener is.

Kanttekeningen en risico's

De status van het beleidskader en de aanvullingen daarop is die van een 'beleidsregel'. We gebruiken het als een ruimtelijk afwegings- en toetsingskader voor initiatieven voor het opwekken van duurzame energie. Het kader legt geen bestemmingen en/of rechten vast op perceelsniveau. Bij elk initiatief/plan moet daarom voor de locatie specifiek gekeken worden waar rekening mee gehouden moet worden. Dat kunnen ook andere dan ruimtelijke aspecten zijn.

Een belemmering voor het halen van onze doelstelling 'Berkelland Energieneutraal' is de energie-infrastructuur van Liander.

In Berkelland loopt het heel voorspoedig met alle opwekinitiatieven. Aanvankelijk leek het netwerk weinig problemen op te leveren. Maar nu heeft Liander ons laten weten dat beide onderstations (in Borculo en Eibergen) 'vol' zitten. Het aanbod van hernieuwbare energie in Berkelland groeit sneller dan waar Liander rekening mee had gehouden. Dat betekent dat nieuwe initiatieven van enige omvang voorlopig niet aangesloten kunnen worden op het netwerk. Dat heeft vooral gevolgen voor grotere dakoppervlakken, zonneparken en windinitiatieven. Particuliere opwekinitiatieven (zon op eigen woningdak) kunnen wel doorgaan.

We zijn met Liander in gesprek over waar precies de bottlenecks zitten en hoe we samen kunnen werken aan oplossingen voor de korte, midden en lange termijn.

Uiteraard heeft de (korte termijn) netwerkcongestie wel gevolgen voor het behalen van onze doelstelling 40 % energieneutraal in 2022.

Wij verwachten dat wij u eind februari een update kunnen geven van de monitoringscijfers tot en met 2018 op basis van de nieuwe landelijke meetlat (klimaatmonitor).

Het geldende beleid van provincie Gelderland is altijd onderdeel van het beoordelingskader voor energieprojecten. In de gevallen dat provincie als bevoegd gezag de vergunningverlener is, vraag de provincie ons advies. Dit advies geven wij op basis van onze beleidskaders, waaronder ook RODE.

Recent zijn er publicaties en uitspraken geweest vanuit de provincie. Denk hierbij aan interviews in vakbladen of de ZonneWIJzer opgesteld door het Gelders Energieakkoord. Het doel hiervan is om tips en aanbevelingen te geven die helpen om tot een goede ruimtelijke inpassing te komen. Dit vormt geen (wettelijk) grond om vergunningsaanvragen te beoordelen. Wij merken dat RODE richtinggevend en concreet genoeg is voor een goede inpassing.

Financiën

De evaluatie van RODE leidt niet tot extra kosten voor de gemeente.

Communicatie

Deze aanvulling op het RODE beleidskader moet als beleidsregel worden gepubliceerd. Daarna kan het worden meegenomen bij de voorbespreking van grootschalige energieopwek-initiatieven. En de vergunningaanvraag wordt eraan getoetst.

Initiatief, participatie en rol gemeente

De gemeente stelt de kaders vast voor grootschalige energieopwekking. Daarnaast is de gemeente vergunningverlener en beoordelaar van ingediende plannen.

Planning en evaluatie

De evaluatie van RODE in 2019 was ingepland op verzoek van de gemeenteraad om kort op de vaststelling van RODE de eerste resultaten en bevinden te bespreken. De 'opstartfase' van RODE is hiermee afgerond. RODE is inmiddels een volwassen onderdeel van de gemeentelijk uitvoeringsorganisatie. Verdere monitoring en evaluatie vindt dan ook plaats via de reguliere P&C-cyclus.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

Raadsvergadering : 17 maart 2020

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 februari 2020;

b e s l u i t :

1. kennis te nemen van de tussenevaluatie van het beleid Ruimtelijke Ordening en Duurzame Energieopwekking (RODE beleidskader) en het verslag van de bespreking van 10 oktober 2019 (bijgevoegd).
2. in te stemmen met de getrokken conclusies en het RODE beleidskader daarmee aan te vullen:
 - a. Vooral direct-omwonenden moeten (financieel) kunnen mee profiteren van een duurzaam energie-opwekproject; dit is belangrijker dan een afdracht in een collectief fonds waarop alle inwoners een beroep kunnen doen.
 - b. Lokaal eigenaarschap stimuleren maar niet als eis stellen.
 - c. We maximeren voorlopig het aantal hectares zonneparken op cultuurgrond op 140 hectare.
 - d. Insteek Regionale Energie Strategie: voor 2030 is het realiseren van onze eigen opgave leidend.
 - e. Rol van de gemeente blijft: informeren, faciliteren, uitleggen, participatie bewaken en meedenken.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van
17 maart 2020

de griffier,

de voorzitter,

Bijlagen:

- Raadsbrief van 25 juni 2019
- Kort verslag van de bijeenkomst op 10 oktober 2019 (Moventem)

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : Evaluatie RODE

Waarom RODE?

De doelstelling van RODE:

“de realisatie van installaties voor duurzame energieopwekking beter mogelijk te maken door een eenduidig en duidelijk ruimtelijk kader te bieden, waarmee installaties voor duurzame energieopwekking zo goed mogelijk ruimtelijk zouden kunnen worden ingepast.”

Onze ambitie is een energie-neutrale gebouwde omgeving in 2030. Dit houdt in dat in 2030 het energieverbruik van woningen en bedrijven duurzaam wordt opgewekt. Het RODE-beleidskader is daarbij belangrijk omdat het inzicht geeft in waar opwekinitiatieven meer en minder kansrijk zijn. En -minstens zo belangrijk- voorwaarden stelt aan het proces van initiatief tot realisatie. De belangrijkste voorwaarden zijn: (financiële) participatie, landschappelijke inpassing en vergroten biodiversiteit.